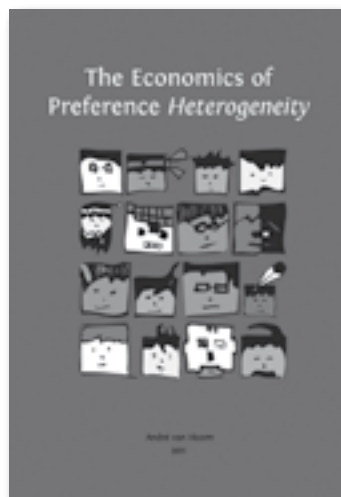

Ieder mens is in sommige opzichten uniek, in andere opzichten precies hetzelfde als ieder ander, en in weer andere opzichten precies hetzelfde als sommige anderen. Dit proefschrift gaat over de economie van heterogene voorkeuren en verschillen in voorkeuren tussen groepen mensen in het bijzonder. Traditioneel worden economen niet geacht voorkeuren of de nutsfunctie van mensen te bestuderen maar deze als gegeven te beschouwen. Er lijkt echter sprake van een kentering. Het meest prominente voorbeeld is de oprichting van het interdisciplinaire Norms and Preferences Network in 1997. Enkele leden van dit tijdelijke onderzoeksnetwerk waren George Akerlof, Edward Glaeser, Casey Mulligan en Paul Romer.

Binnen de economische wetenschap heeft het onderzoek naar de economie van heterogene voorkeuren vooral raakvlakken met nieuwe institutionele economie die veel aandacht besteedt aan culturele waarden en sociale normen. Het idee is dat economische transacties plaatsvinden in een maatschappelijke context en dat de allocatie van schaarse middelen niet goed bestudeerd kan worden zonder ook te kijken naar de inbedding hiervan in sociale structuren.

Essentieel onderdeel van de studie van de economie van heterogene voorkeuren is het meten van de verschillen in voorkeuren. De meest gangbare meetmethoden zijn die op basis van gebleken voorkeuren, bijvoorbeeld het observeren van feitelijke keuzes in gedragsexperimenten, en op basis van uitgesproken voorkeuren, waarbij mensen simpelweg gevraagd wordt naar hun waarden of naar wat ze belangrijk vinden. Een derde, veel minder bekende methode om voorkeuren te meten, is de methode voor ervaren voorkeuren die gebruikmaakt van maatstaven van subjectief welzijn of geluk. Wat bijvoorbeeld democratie en vrijheid bijdragen aan geluk verschilt tussen groepen mensen en dit soort verschillen zegt iets over wat mensen waardevol vinden.

Het proefschrift bevat een uitgebreide evaluatie van de bruikbaarheid van deze drie methoden voor het bestuderen van de economie van heterogene voorkeuren. Gebleken voorkeuren blijken op wetenschapsfilosofische gronden niet goed in staat economische verschillen tussen groepen te verklaren. Uitgesproken voorkeuren blijken vooral de omstandigheden van mensen weer te geven en niet de waarden die eraan ten grondslag liggen. Hierdoor zijn ze onvoldoende valide en daarmee ook weinig bruikbaar voor de studie van de economie van heterogene voorkeuren. De methode om ervaren voorkeuren te meten, is relatief veelbelovend maar tegelijkertijd nog groten-

Hoorn, A. van (2011) *The economics of preference heterogeneity*. Proefschrift. Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

deels onontgonnen gebied. Deze onbekendheid betreft vooral de psychometrische kwaliteit, specifiek de validiteit en betrouwbaarheid, van dit soort data. Nadere analyse met standaardtechnieken uit de psychologie laat echter zien dat de psychometrische kwaliteit van data voor ervaren voorkeuren meer dan voldoende is om deze te kunnen gebruiken in het bestuderen van de economie van heterogene voorkeuren. Daarmee levert dit proefschrift een belangrijke bijdrage aan de ontwikkeling van de methode voor ervaren voorkeuren.

Het proefschrift past de methode toe op twee belangrijke kwesties in de literatuur over de economie van heterogene voorkeuren, namelijk een mogelijke protestantse

werkethiek en culturele verschillen tussen Oost- en West-Duitsland. Begin twintigste eeuw sprak Max Weber over een protestantse werkethiek, maar het empirisch bewijs rond zijn these dat protestanten over een sterkere werkethiek beschikken dan katholieken is allesbehalve eenduidig. Dit proefschrift kijkt naar religieuze variatie in het negatieve effect van werkloos zijn op subjectief welzijn. De resultaten laten zien dat er inderdaad een protestantse werkethiek is: het negatieve gelukseffect van werkloosheid is significant hoger voor protestanten dan voor katholieken, en dit effect is nog sterker in van oudsher protestantse samenlevingen.

Hoewel formele instituties zoals wetgeving gelijkgeschakeld zijn tussen beide voormalige Duitslanden, presteert Oost-Duitsland twintig jaar na de eenwording economisch nog altijd minder dan West-Duitsland. Een veelgenoemde verklaring is dat veertig jaar communisme een waarde-erfenis heeft achtergelaten waardoor Oost-Duitsers minder goed aangepast zijn aan een kapitalistisch systeem; er zou sprake zijn van een *Mauer im Kopf*. Empirische analyse van heterogene geluksfuncties ondersteunt deze verklaring voor de economische achterstand van Oost-Duitsland echter niet. Zo lijken Oost-Duitsers niet minder maar juist meer waarde te hechten aan inkomen en aan de status van hun werk. De toepassingen demonstreren de bruikbaarheid van de methode voor ervaren voorkeuren voor het bestuderen van de economie van heterogene voorkeuren. Een belangrijke toekomstige toepassing is in de ontwikkeling van een overkoepelend empirisch raamwerk van culturele verschillen tussen landen en andere groepen à la het baanbrekende werk van Geert Hofstede.

ANDRÉ VAN HOORN

Universitair docent aan de Rijksuniversiteit Groningen